

Na morji.

Spisala Màrica.

Prekasna, nepozabna noč! Divno, veličastno, neizmerno morje moje, koje gledam lahko vsak dan, in me vendar vsakikrat znova očaruješ! Videla sem te že v vsakem času. ob vsakem vremenu, občudovala te, ko si liki mrtvecu čilo, mirno in tiho, opazovala te, ko se je vate potapljalo zahajajoče solnce, vozila se po tebi, ko si ljuto bilo ob ladijo in ko si me napolnjevalo z neskončnim strahom. Ljubila sem te, ko je tvoja prečista, hladna voda objemala moje ude, vrnila se z ljubeznijo zopet k tebi tudi potem, ko si me dvakrat imelo v svojih valovih v smrtnem strahu in nevarnosti.

Videla sem te, o morje, o vseh tvojih možnih izpremembah, v vsej krasoti in grozoti tvoji ali takega te nisem še videla, kakoršno si bilo v onej divni, jesenski noči!

Tam izza nizkih, golih hribov tužne Istre priplavala je na jasno obzorje luna, ko smo na slikoviti luki malega primorskega mesta čakali parnika. Malo po malem oživljali so oni suhi, tožni hribovi ter javljali svoje življenje z malimi lučicami, ki so kazale, da tudi tam na kršni, nerodovitni zemlji bivajo ljudje, ubogi, zapuščeni slovenski in hrvatski istrski trpini.

Tudi morje prej temno in tiho ležeče pred našimi nogami je jcllo oživljati, ko je nad nje počasi nekako leno a maestetično priplavala polna luna in so na ladijah začele brleti svetilke.

Le kup hiš malega mesteca je ležal tam ob luki na levej brez življenja, prav kakor bi bilo vse pobeglo iz njih.

Krog nas je postajalo vedno živahneje; radovedni, živahno in glasno čeburnjajoči Lahi so prišli k odhodu, kakor imajo navado hoditi k vsakem odhodu in prihodu ladije.

Parnik je zažvižgal enkrat, dvakrat, a jaz sem še vedno slonela tam ob zidu ter gledala doli na prekrasno, mirno, kakor steklo čisto morje, srce se mi je nehote topilo v sanjavosti in v neki tihi a blagodejni otožnosti.

Še le ko je parnik tretjikrat zažvižgal, ko me je družba opozorila, da je čas oditi, vzdihnla sem, ne vedé zakaj, in šla za ostalimi.

Bilo je precej potnikov, ki so od začetka bili še nekoliko zgovorni in glasni, a so pozneje, kakor prevzeti od predivne slike, umolknili.

Mirno, enakomerno je plavala ladija dalje, enakomerno je rezala vodo, ki se je penila in šumela krog nje, kakor bi se jezila, da jo more kdo motiti v takej divoti, v takem svečanem miru...

Na naši desnici nas je pa spremljala luna in njen svit se je svetlikal v mirni vodi v dolgi črti ter se izgubljal še le tik ladije v penečej vodi.

Nam nasproti je sedela zaljubljena dvojica z malim, skoro pri-
tlikavim, grbastim očetom devojkinim.

Le-ta se je obrnil proč od zaljubljenecv ter neprestano zrl v vodo pod seboj. Tesno drug pri drugem sedeča topila sta se mlada zaljubljenca v sladkih sanjah. Njega, mladeniča z dolgim, krivim nosom, črnimi lasmi in očmi ter gostimi obrvmi, ga ni bilo težko spoznati za Žida, o njej tudi temnookej in temnolasej bi človek ne mogel trditi s tako gotovostjo, da mu je sovernica, ako bi tega tako očitno ne kazal njen grbasti oče. Neprestano jej je tiho šepetal v uho in ona ga je vsa blažena poslušala s povešeno glavo in povešenimi očmi. Tudi prej se je peljala z nami ta trojica in nehoté sem morala opaziti visoko, vitko, a jako drobno postavo dekličino. Njena obleka je izdajala revščino. Bore, sivo krilce se je oprijemalo njenih ozkih brhov ter se skoro pretesno oprijemalo nog, dočim je ceneno, škotsko črtano blouzo nekoliko oživiljala živo rdeča ovratnica in isto tako živo rdeči pas.

Zdi se mi, da se nista ganila vso vožnjo; on je sedel obrnjen k njej ter ji šepetal v uho, ona je pa sedela naravnost z obrazom proti nam.

Izredno lepe narave nista gotovo zapazila, a ona, ista krasna narava pa je vplivala na nju, da sta se ljubila gorkeje in da sta videla pred seboj krasno bodočnost.

Ko sem ju gledala, kako sta tako srečna sedela drug tik drugega, jela sem premišľevati, da li bo njena sreča mnogo daljša nego li ona lepa jesenska noč, da li ne uvidi ona revica prehitro, kako naglo mine možkega oduševljenost in ljubezen, kako naglo izprevidi, da je njen, sedaj tako govoreč in ljubeč čestilec enak vsem ostalim možkim, ki vidijo v ženi le igračo in iščejo v njej le naslade, dokler je niso naveličani in dokler jih ne premoti druga ženska, za katero begajo, dokler je zbegajo. a jo potem zavržejo kakor prvo, drugo, tretjo!

V srci mi je postajalo mehko, topilo se mi je v njem nekaj za zaljubljeno revico meni nasproti in hotela bi bila zavpiti: Ne veruj mu! In če te tudi popelje pred oltar, prevari te vendar le! Ni je nestalnejše stvari od moškega, ni je materialnejše in ni je sebičnejše stvari na vsej širni zemlji!

Ko bodo otroci jokali krog tebe, ko boš ti polna ženske, božanske potrpežljivosti in angeljskega požrtvovanja zibala najmlajše dete, tedaj si bode on, tvoj soprog, iskal zabave drugod, iskal si bode drugih ženskih! Ob delu živiš, to vidim na vsej tvojej osebi, delaj dalje in bodi svobodna, če nočeš biti prevarjena ... ogoljufana! , , .

Ako pa si uverjena, da je ženska ustvarjena za trpljenje, ustvarjena zato, da prenaša najhujše moževe udarce, da mora voljno in »moško« prenašati vse moževe nezvestobe, ako si tudi ti menenja, da ženska mora moškemu vse spregledati, vse prenesti, ako si res taka junakinja, tedaj — le moži se!

Obrnila sem se od zaljubljene dvojice in se zagledala v lunin svit, ki se je vedno igral v vodi ob naši desni strani.

»Čudno, da je vas, hčer juga, ki ste vendar vajeni takim prizorom in morju, tako prevzela ta res krasna noč!« dejal je moj rojak tam iz severa.

»Ko pa je morje tako vabljivo«! sem vskliknila. »Ali zamerite ako išče v njem, ki leži tu pred nami tako mirno in mično, ali zamerite, ako išče v njem tolažbe, pokoja svojemu srcu, nesrečno bitje, katero usoda preganja brez prestanka?«

Ali se vam ne zdi, sem rekla, kakor da morje vabi, kliče v svoje zapeljivo naročje?«

»Zakaj vas obhajajo nocoj take misli?« je vprašal moj severni rojak, koji je videl v luni le temno telo razsvetljeno po solnci, v morji pa le veliko množino slane vode.

»Priroda me je res prevzela in pa mislila sem, gledaje na morje, na toliko nesrečnežev, ki iščejo v njem pokoja«.

Sedaj je ladija ovila krog zadnjega ovinka in pred nami je ležal Trst s prekrasno svojo lego. Kakor najlepše izdelane, najbolj fantastično izmišljene razglednice je stalo čarobno razsvetljeno obrežje pred nami. Od morja vedno višje in višje v breg so migljale nebrojne luči, a iz mesta in iz luke se je že čulo vrvenje. . . .

Ob pristanišči je bila velika množica. Da-li vsi ti pričakujejo malo število izletnikov? Da-li so prišli, da se navžijejo krasne, tople, jesenske noči? Da se nagledajo divnega prizora na morji!

Ladija se že pomika počasneje, skoro bomo pri kraji. Že čujemo in razločujemo razne glasove, že razumevamo posamezne besede.

»Per miseria?« vpraša globok moški glas.

»No, no, un amore infelice«, »nesrečna ljubezen« odgovarja drugi.

»Glejte, glejte!« pravi mi moj severni rojak, ki je stopil na drugo stran ladije, »tu sem, sem pridite!«

V ribiškem čolnu je ležala mlada žena v mokrej obleki, z dolgimi, razpletenimi lasmi mrtva.

Čakali so komisije, v tem se je pa čoln lahko zibal in luna se poigravala po mrtvem, bledem obrazu.

Z grozo sem se obrnila v stran.

Na bregu pa je vse šepetalo: Per miseria, per miseria in tudi zaljubljeni Žid je nekako zadovoljno dejal svoji izvoljenki: »Ne vsled nesrečne ljubezni, vsled bede, vsled bede je utonila!«

Stara ni bila še petnajst let. . .

Stara ni bila še petnajst let
Svetnemu že je odmrta, —
In je ostavila svojce in svet,
V célico se je zaprla, —

Pa ni čutilo dekle tedaj,
V duši še koprnenja,
Ki bi velevalo mu nazaj, —
In na pote življenja! —

In ni umevala čustev tedaj
V srcu — nehrepencečem, —
In ni slutila, da bo kedaj
Še koprnela — po nečem!

A — zdaj čuti in koprni, — — —
Nihče je ne umeva, — —
Ko ji zalivajo solze oči, —
Ko ji lice . . . bledeva!

Milenka.

Prijateljska pisma uredništvu „Slovenke“

Piše Márica II.

IV.

Slavno uredništvo!

Bodočnost je temna, sedanjosti prav za prav ni, jaz bi rekla, da je bry, katera veže minolost z bodočnostjo. Kako kratek je ta »sedaj!« Samo en hipček, v minolosti ga je pol, v bodočnosti pol, a vendar nam donaša toliko gorja! Vsaj mene ne sreča nič veselega, o čemer bi Vam mogla poročati, ni ga veselega pojava v našem narodnem življenju! Gospica urednica, to me tolaži, da me Vi poznate, kajti drugače bi še rekli, da sem tako zaгриžena pesimistinja, ki ni srečna, ako ne iztakne kaj slabega za vsebino svojega pisma. No, čeprav niti ne terjam niti ne pričakujem od življenja nič več in nič manj, nego nam more dati, vendar pesi-